

SPISOVATEL

ZDENĚK ŠMÍD

SPISOVATEL ZDENĚK ŠMÍD

LADISLAVA LEDERBUCHOVÁ

PLZEŇ 2023

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY
V PLZNI**

Spisovatel Zdeněk Šmíd

Ladislava Lederbuchová

Recenzenti:

doc. Mgr. Erik Gilk, Ph.D.

doc. PhDr. Ondřej Hník, Ph.D.

Vydání publikace bylo schváleno Vědeckou redakcí
Západočeské univerzity v Plzni

Editor a typografická úprava: Jakub Pokorný
Grafický návrh obálky: Anastasia Vrublevská

Vydala:

Západočeská univerzita v Plzni, Univerzitní 2732/8, 301 00 Plzeň

Kniha byla vydána díky finanční podpoře Fakulty pedagogické
Západočeské univerzity v Plzni a finanční podpoře
katedry českého jazyka Fakulty pedagogické ZČU v Plzni

Vytiskl:

Polypress s.r.o., Truhlářská 486/15, 360 17 Karlovy Vary

První vydání, 524 stran

Pořadové číslo: 2391, ediční číslo: 55-074-23

Plzeň 2023

ISBN 978-80-261-1178-8

ISBN 978-80-261-1179-5 (online ; pdf)

© Západočeská univerzita v Plzni, 2023

Poděkování

Za zájem o řešení regionálního tématu a následnou všestrannou podporu děkuji paní PhDr. Janě Vaňkové, vedoucí katedry českého jazyka a literatury Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni.

Rodině Zdeňka Šmída, především manželce paní Haně Šmídové a synovi panu Darku Šmídovi, děkuji za průběžnou spolupráci – za informace o životě spisovatele a počátcích jeho literární tvorby. Dále za poskytnutí rodinných dokumentů a fotografií pro obrazovou přílohu knihy.

Paní kolegyni Mgr. Markétě Pokorové, Ph.D., děkuji za pomoc v začátku práce na literárněhistorické kapitole (Doba, život, dílo).

Vedoucí Polanovy síně Knihovny města Plzně paní Mgr. Janě Horákové děkuji za informace o Kruhu přátel knižní kultury KMP, důležité pro obraz literárního života Z. Šmída.

Paní Mgr. Lindě Hajžmanové, pracovníci bibliografického oddělení Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, děkuji za pomoc s dohledáním některých obtížně zjistitelných bibliografických dat a za identifikaci autorů některých dobových recenzí Šmídových textů.

V neposlední řadě děkuji svému synu Václavovi za pomoc s přípravou obrazových příloh knihy.

Autorka

Obsah

Úvod aneb O regionalismu v literatuře	1
Doba, život, dílo	7
Kdo je Zdeněk Šmíd?	7
Literární slovníky	7
Literárněhistorická kompendia	11
Rodinné zázemí, dětství a dospívání	16
Učitel a spisovatel	21
Vodák, muzikant, textař, scénárista	28
Spisovatel píše, nakladatel publikuje	33
Dílo v reflexi dobové literární kritiky	46
Šedesátá léta – tzv. „zlatá“	46
Sedmdesátá a osmdesátá léta – období normalizace	48
Sbohem, Dicku!	51
Vodácká a horácká série <i>Proč...</i>	55
Trojí čas hor	58
Strašidla a krásné panny	60
Dudáci a vlčí hlavy	61
Babinec	61
Miss Porta	63
Tíže svobody aneb léta devadesátá a další	64
Jan, černý proutník	66
Předposlední trubadúr	67
Cejch	68
Útok na Vyvolenou	71
Bombarda Joe	72
Mé staré dobré Vary aneb Váš žoviální průvodce pitím i žitím	73
S kytarou v Antarktidě a cestopisy	74
Lesk a bída Čekání	74
Jak jsme se nedali aneb Kapitoly z dějin národního úpění	75
Otava: putování po řece	77

Lužnice: putování s řekou	78
Mže/Berounka: putování po řekách	79
Místo závěru	79
Češi a Němci	81
Jsme národ? A jsme národ hodný?	84
Dějiny Františka Palackého	100
Na Tursku aneb Obraz bitvy jako téma národní identity ..	104
Tursko Zdeňka Šmída	110
Čeští Němci	116
Trojí čas hor	124
Pověst o Hanesu Gruberovi	124
Balada o Katarině	127
Příběh zapomenutého fořta	128
Jsme sebevědomý národ	131
Jsou Češi národem naříkačů?	138
Jsme sebevědomý, ale pokořený národ	147
Cejch	161
Jsme národ pomstychtivý?	173
Lesk a bída Čekání	181
Jsme národ evropský	189
Šmídova Expedice	190
Místo závěru	203
Pověst	205
Co je pověst?	205
O Libuši a Přemyslovi	208
Staří kronikáři	210
Jiráskovy Staré pověsti české	215
Libuše a Přemysl Jiřího Koláře a Ervína Hrycha	219
Postmodernistické travestie	225
Libuše a Přemysl Zdeňka Šmída	229
Kronika Ivana Krejčího Strašné pověsti české	
a Opráskí sčeskí historje	234
Remytologizace Miloše Urbana	236
Remytologizace Zdeňka Šmída	239
Trojí čas hor	246
Pověst o Hanesu Gruberovi	246
Balada o Katarině	254

Katarina a ti druzí	259
Strašidla a krásné panny	271
Hans Heiling	273
O zkamenělé svatbě	274
O Karlových Varech	278
O nevinné služce	280
O hastrmanovi	281
O objevu stříbra	283
Krušnohorští trpaslíci a dřevěné panenky	284
Dudáci a vlčí hlavy	287
Chodové	288
Mezi bajkou, pověstí a pohádkou	291
Dudáci	295
Škalníci	298
O Kozinovi	300
Předposlední trubadúr	316
Píseň o hradu Skála	317
Píseň o rýzmburské paní	322
Zpráva o hradu Házmburku a měšťanu Tunklovi	326
Energie pověsti	327
Román Cejch jako pověst	333
Téma rodící se pověsti	338
Místo závěru	341
Humor a komično	343
Humor je, když... ..	344
Absurdno, černý humor, groteskno, nonsens	349
Černý humor	350
Komično smutku	354
Nonsens	359
Gradace absurdna	363
Poetika komična aneb komično jako tvorba	366
Travestie a parodie	366
Hyperbola a ironie	367
Satira	369
Parodie jako nástroj satiry	372
Miss Porta	374
Babinec	375
Útok na Vyvolenou	378

Gender	384
Mísení kulturněhistorických a civilizačních úrovní	388
Mísení vysokého a nízkého, výjimečného a banálního	392
Skutečnost versus umění	397
Mísení diskursů různých stylů	400
Výčet	404
Různorodé položky výčtu	408
Intertextualita	414
Ritualizace vodáctví, parafráze modliteb a písní	423
Lidský druh vodák a horák	425
Zdeněk Šmíd – Karel Michal – Karel Havlíček Borovský ...	430
Kompozice	434
Kauzalita	437
Jazyková komika	445
Mísení historických jazykových stylů	446
Gramatika	448
Mísení obraznosti a doslovnosti	450
Neologismy	451
Vulgarismy	453
Místo závěru	457
Závěr	459
Prameny a literatura	463
Jmenný rejstřík	483
Resumé	492
Přílohy	497